

سند انتظار پروژه - RFP

عنوان طرح (پروژه) : الزامات پدافند غیرعامل در جانپناه، فضاهای امن و پناهگاه های شهری با رویکرد چند منظوره سازی

۱. مقدمه:

سرزمین ایران به دلیل موقعیت ممتاز استراتژیکی و برخورداری از ثروت های سرشار خدادادی، همواره در معرض تهدیدات خارجی قرار داشته است. تجارب ۸ سال دفاع مقدس نشان داد که حتی بر خلاف مقررات بین المللی، مراکز جمعیتی شهرها مورد حمله قرار می گیرند و تلفات انسانی زیادی را متحمل می گردند.

تجربه نشان می دهد روش دشمن بر پایه تهاجم شدید هوایی در یک ماه اول است. این تهاجم مراحل مختلفی دارد، در ۲۴ ساعت اول تهاجم هوایی، مراکز ارتباطی و فرماندهی مورد حمله قرار می گیرد. در مرحله دوم، باهمان دقت اولیه ولی با گستردگی در سطح کشور تهاجم هوایی صورت می گیرد. بعد از حدود یک هفته تهاجم به نقاط ویژه و حساس به روش نشانه روی و با دقت زیاد به بهانه های مختلف متوجه زیر ساختهای حساس غیر نظامی می گردد. در صورتیکه روحیه دفاعی ملت، پس از دو هفته ادامه یابد، در مرحله سوم، بمباران افراد غیر نظامی آغاز می شود، که اکثرا بعنوان خطای نظامی و یا بهانه های دیگر تبلیغ می گردد.

با توجه به موارد اشاره شده در مورد تهاجمات شهری توسط متخاصمین، حفظ نیروهای انسانی در شهرها باید صورت پذیرد که این مهم با ایجاد فضاهای امن در شهرها می تواند تا حدی محقق گردد. امروزه در بسیاری از کشورها حتی کشورهای در حال صلح به طور جدی به مقوله ایجاد فضاهای امن پناهگاهی توجه می شود. به طوری که مردم به طرق مختلف منازل و محل کار خود را به پناهگاه ها وسایر تجهیزات دفاع غیر نظامی تجهیز می کنند زیرا در حقیقت قبل از اینکه جنگی اتفاق بیفتد باید به ساختن پناهگاه مجهز اقدام نمود. لذا مطالعه در زمینه پناهگاه به خصوص در شرایط حاضر که در صلح به سر می بریم که فرصت کافی وجود دارد از اهمیت ویژه ای برخوردار است. با توجه به بیان اهمیت ایجاد فضاهای امن پناهگاهی در شهرها، اما در حال حاضر خلا وجود الزامات جهت طراحی فضاهای امن پناهگاهی در شهرها با در نظر گرفتن اصول پدافند غیرعامل و تهدیدات نوین، به شدت احساس می گردد. نبود الزامات طراحی فضاهای امن در شهرها به صورت منسجم و کامل، جامعه مهندسی کشور را در زمینه طراحی پناهگاه ها شهری دچار مشکل جدی نموده است و بنابراین علاوه بر آنکه اشکالات فراوان بر طرح های موجود وارد است و کیفیت در بسیاری از موارد از حد مطلوب بر خوردار نیست، منبع موثق و کارایی نیز جهت استناد و بهینه سازی موجود نمی باشد و در نهایت این امر باعث ایجاد کمبود در کمیت پناهگاه ها مورد نیاز در سطح شهر در زمان بحران می گردد. از طرفی همواره ساخت پناهگاه در شهرها به دلیل تحمیل هزینه های اولیه زیاد جهت طراحی و ساخت، از استقبال کمی برای سازندگان فضاهای امن در شهرها بر خوردار است؛ در حالی که می توان با دومنظوره سازی اینگونه فضاها و

ارائه الزامات فضاهای امن دو منظوره در شهر ها ضمن استفاده بهینه از هزینه های سرمایه ای، امنیت را در شرایط بحران برای شهروندان به ارمغان می آورد.

۲. مرور کلی ماموریت های سازمان مرتبط با موضوع:

- تولید دانش بومی و توسعه و بهبود نظام مدیریت دانش بومی پدافند غیرعامل و بهره گیری از فنآوری های مناسب و روزآمد و آینده پژوهی در خصوص پدافند غیرعامل.
- افزایش ضریب امنیت ملی، قدرت بازدارندگی و ارتقاء آستانه تحمل ملی در برابر انواع تهدید.
- بهره مند از نهادینگی اصول، الزامات، ملاحظات فنی و مهندسی پدافند غیرعامل با ویژگی روزآمد، مهندسی شده، پاسخگو به تهدید، بومی شده، توسعه یافته، با ظرفیت مناسب در ذات طرح ها، برنامه ها و پروژه های علمی، موضوعی و استانی
- دارای جامعه ای امن، پایدار، آموزش دیده، بصیر و آگاه، سازماندهی شده، مجهز و آماده با حداکثر مصونیت ممکن در برابر تهدیدهای مختلف دشمن.

۳. عنوان نیاز (پروژه) :

تدوین الزامات پدافند غیرعامل در جانپناه، فضاهای امن و پناهگاه های شهری با رویکرد چند منظوره سازی

۴. توصیف نیاز :

مهمترین نیازها از انجام تدوین این دستورالعمل شناخت تهدیدات انسان ساخت سکونتگاه های شهری و احصاء و شناخت آسیب پذیری های جانی و کالبدی در ساختار شهری، به جز تهدیدات پرتوی، است که در نتیجه به دنبال ایجاد فضاهای امن شهری همچون پناهگاه ها و جانپناه ها با رویکرد چند منظوره به منظور کاهش آسیب پذیری های موجود و کاهش هزینه های ناشی از اجرای طرح های پدافندی است. در همین راستا تعاریف زیر ارائه می گردد:

پناهگاه: مکانی است که بخاطر طراحی تخصصی و کاربری خاص در مقابل انواع تهدیدات، نسبت به ساختمان های متعارف از درجه حفاظت به مراتب بالاتری برخوردار باشد و امنیت جانی و روانی بیشتری را برای افراد فراهم نماید.

فضای امن: فضای امن به فضایی اطلاق می گردد که در مقابل اثرات بارهای ناشی از انفجار کمتر در معرض خطر قرار گرفته و نسبت به سایر فضاهای ساختمان از ایمنی و مقاومت بیشتری برخوردار باشد. چند منظورگی در فضای امن دارای اهمیت فراوانی می باشد.

جان پناه: المان های شهری که قابلیت پناه دادن به افراد در مواقع وقوع تهدید و بحران را داشته باشند.

۵. استدلال برای انتخاب پژوهش جهت رفع نیاز:

- فقدان منابع بومی داخلی و سازگار با شرایط داخلی کشور
- عدم تدقیق مفاهیم و کلی بودن مفاهیم مطرح شده در منابع موجود

۶. اهداف تحقیق :

هدف اصلی:

تدوین الزامات پدافند غیرعامل در پناهگاه‌ها، جان‌پناه‌ها و فضاهای امن شهری با رویکرد چندمنظوره‌سازی

اهداف فرعی:

- تدوین الزامات مکان‌یابی پناهگاه‌ها، جان‌پناه‌ها و فضاهای امن شهری با رویکرد چند منظوره‌سازی.
- تدوین الزامات معماری و شهرسازی پناهگاه‌ها، جان‌پناه‌ها و فضاهای امن شهری با رویکرد چند منظوره‌سازی.
- تدوین الزامات سازه‌ای پناهگاه‌ها، جان‌پناه‌ها و فضاهای امن شهری با رویکرد چند منظوره‌سازی.
- تدوین الزامات تاسیسات مکانیکی و الکترونیکی پناهگاه‌ها، جان‌پناه‌ها و فضاهای امن شهری.
- تدوین چک لیست های کنترلی هر بخش
- تدوین راهنما یا سند پشتیبان الزامات پناهگاه‌ها، جان‌پناه‌ها و فضاهای امن شهری با رویکرد چند منظوره‌سازی
- تهیه و تدوین کتاب پدافند غیرعامل در پدافند غیرعامل در پناهگاه‌ها، جان‌پناه‌ها و فضاهای امن شهری
- موارد پیشنهادی مرکز مطالعات فنی و مجری پروژه در پروپوزال و قرارداد اضافه می گردد.

۷. سابقه پژوهش ها یا پروژه های انجام شده :

از جمله تحقیقات صورت گرفته در این حوزه در منابع فارسی می توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ✓ کتاب " مبانی طراحی و ساخت فضای امن پناهگاهی " توسط مهندس سیدجواد هاشمی فشارکی در سال ۱۳۹۰ در این کتاب به مبانی طراحی و ساخت پناهگاه ها اشاره شده و شامل اطلاعات عمومی نظیر طبقه بندی پناهگاه ها، ویژگی های عمومی پناهگاه ها، ساخت پناهگاه های اضطراری و ... می باشد.
- ✓ پایان نامه با موضوع " اصول طراحی پناهگاه های دومنظوره مجتمع های مسکونی " توسط احمد عزیز آبادی در دانشگاه مالک اشتر در سال ۱۳۹۱ در این پایان نامه به مباحث معماری پناهگاه ها مسکونی با رویکرد دو منظوره سازی پرداخته شده است.
- ✓ پایان نامه با موضوع " تبیین الزامات طراحی پناهگاه های چند عملکردی شهری و ارائه طرح نمونه از دیدگاه معماری " توسط انوشه امیری در دانشگاه مالک اشتر در سال ۱۳۹۰. در این پایان نامه با ارائه مطالعه موردی برخی از الزامات معماری پناهگاه های شهری را بیان نموده است.
- ✓ نشریه شماره (۵) قرار گاه پدافند هوایی خاتم الانبیا (ص) با عنوان " آشنایی با فضاهای امن پناهگاهی " در سال ۱۳۸۴. در این نشریه مبانی نظری پناهگاه ها اشاره شده است.
- ✓ نشریه شماره (۶) معاونت امور جنگ ها با عنوان " مشخصات فنی پناهگاههای ضد انفجار " که به بررسی طراحی پناهگاهها به لحاظ فنی در برابر تهدیدات متعارف و نامتعارف پرداخته است.
- ✓ طرح تحقیقاتی با عنوان " دستورالعمل طراحی ورودی ها و خروجی های فضای امن برای مقابله با سنجنده ها " توسط فرامرز امیری در دانشگاه صنعتی مالک اشتر در سال ۱۳۸۹. در این طرح ملاحظات ورودی و خروجی ها فضاهای امن ارائه شده است.

✓ طرح تحقیقاتی با عنوان " مطالعات ارگونومیکی فضاهای امن از منظر پدافند غیرعامل " توسط محمد خندان در دانشگاه صنعتی مالک اشتر در سال ۱۳۸۹. در این طرح تحقیقاتی به رابطه میان انسان و فضا در پناهگاه ها پرداخته است تا فضاها با شرایط روانی و فیزیکی انسان طراحی گردد.

مطالعات و مقالات متنوعی در این حوزه ارائه شده است که در ادامه تحقیق از آن استفاده می شود. در زمینه منابع خارجی نیز پژوهش های در این حوزه صورت گرفته است که از جمله آنها طراحی پناهگاه های جمعی و خانوادگی در راهنمای فما (آژانس مدیریت اضطراری فدرال آمریکا) و همچنین طراحی پناهگاه های سنگاپور و سوئیس که البته با توجه به تفاوت در تهدید مبنا، نیاز به تجزیه و تحلیل و باز تولید و بومی سازی در هریک احساس می شود که با بررسی های کارشناسانه باید صورت پذیرد. موارد دیگری نیز در مقالات خارجی موجود است که بزرگترین خلا آنها علاوه بر موارد فنی، تفاوت در گزینش تهدید مبنا می باشد. به طوری که در منابع خارجی موجود تهدید مبنا تروریسم و انفجار هسته ای در نظر گرفته شده و سناریو های تهدید بر این مبنا نگاشته شده است.

۸. مخاطبان پروژه:

تمامی سازمان ها و وزارتخانه های مرتبط با پدافند غیر عامل و مدیریت بحران مانند سازمان مدیریت بحران، شهرداری ها، وزارت راه و شهرسازی و مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی مرتبط با بحث از جمله مخاطبان این طرح هستند.

۹. روش تحقیق:

- نوع تحقیق کاربردی می باشد .
- رویکرد تحقیق توصیفی- تحلیلی می باشد.
- روش جمع آوری اطلاعات کتابخانه ای، پیمایشی، مصاحبه، مشاهده، پرسشنامه ای و میدانی است از جمله:
- مطالعه و بررسی مقالات و پایان نامه های بروز مرتبط با موضوع طرح.
- مراجعه به سایت های اینترنتی و پایگاه های علمی مرتبط با تحقیق.
- بهره گیری از آئین نامه ها، دستورالعمل ها و استانداردهای موجود در دنیا
- انجام بازدیدهای میدانی از مستحدثات مرتبط موجود به منظور رسیدن به شناخت بهتر و جمع آوری اطلاعات لازم.
- انجام مصاحبه و نظرسنجی از کارشناسان خبره .

۱۰. آیا شما نمونه آماری را فراهم و هماهنگ می کنید؟

نمونه های آماری لازم قابل احصاء خواهد بود و نیازمند هماهنگی خاصی نمی باشد.

۱۱. دستاوردهای پروژه :

- ارائه الزامات مکانیابی پناهگاه ها، جان پناه ها و فضاهای امن شهری با رویکرد چند منظوره سازی
- ارائه الزامات معماری و سازه ای پناهگاه ها، جان پناه ها و فضاهای امن شهری با رویکرد چند منظوره سازی
- ارائه تدوین الزامات تاسیساتی پناهگاه ها، جان پناه ها و فضاهای امن شهری

- ارائه الزامات امنیتی - حفاظتی در پناه گاه ها
 - بالابردن قابلیت بقاء، تداوم فعالیت های ضروری و پشتیبانی از پناهگاه ها، جان پناه هاو فضاهای امن شهردر زمان بحران
 - تسهیل در امر امدادرسانی به افراد و بازسازی پناهگاه ها، جان پناه هاو فضاهای امن آسیب دیده در زمان بحران
۱۲. منابع اطلاعاتی مرتبط :
- آیین نامه ها و دستورالعمل های مشابه خارجی و منابع ترجمه شده داخلی
۱۳. اعتبار پیش بینی شده:
۱۴. زمانبندی پروژه :
۱۵. مجری : دانشگاه ها، مراکز علمی و شرکت های دارای رتبه و مورد تأیید سازمان